

La llengua que es parla sense parlar

QUIM GIBERT, PSICÒLEG

En el relat *Sentir. El banc dels esguerrats*, inclòs en *Els ventres de la terra* (Columna, Barcelona 2000), el primer dels llibres de Francesc Serés, es descriu com una euga, que traginava una càrrega de farina, era violentada pel mosso d'una farinera que «no parava de pegar-li». En Toni, un altre dels personatges de la narració, que contemplava l'escena prop d'un banc amb un grup de veïns, es va aixecar corrent cap al carro i «abraçà l'animal, primer al cos i després al coll». En Toni, «que no sabia parlar» i «desvariejava sovint», en va sortir malparat. Tant és així que el mosso, «encegat pel que estava fent», també va pegar-li, i l'euga, per rematar-ho, el va trepitjar: «després d'allò en Toni ja no va estar bé mai més». L'escriptor de Saidí detalla que, quan el mosso pegava l'euga, «segur que estava pensant en l'encarregat», atès que «els treballadors del molí de blat eren els més maltractats de tota la comarca». L'esmentat molí, diu Serés, va haver de tancar «mig pel mal caràcter de la gent que el dirigia».

Entre la pagesia d'abans de l'arribada del tractor, l'euga era molt apreciada en un mas, tant a l'hora de llaurar el camp com de carretejar la collita. Em ve al cap quan so Pepeta, una fragatina que va treballar en el sector de la fruita, s'entusiasmava parlant de la seua euga. I del drama que va suposar el dia que, per vella, se'n van haver de desprendre. El citat animal representava un dels eixos econòmics de la família. Això explica que estomacar una euga fos una temeritat, un impuls contraproduent: l'equivalent a escanyar la gallina dels ous d'or o a serrar la palmera de l'oasi. En Toni, justament aquell que no filava, fou l'únic veí que es va sentir cridat a tractar d'evitar el dany que s'infligia a l'animal.

Aquest arrelament a la terra, per mitjà d'una bèstia, també el fa servir Joan Lluís Lluís en *El dia de l'ós* (La Magrana, Barcelona 2007), novella situada al Vallespir. El retorn de l'ós en aquestes contrades del Pirineu és senyal que els francesos abandonaran la Catalunya del Nord. Així ho assegura una llegenda. El rebuig a l'ós és tan explícit que, un pic detecten la presència del plantígrad, la gent de l'indret organitza una batuda

fins a aconseguir abatre'l. És a dir, hi ha simbòlicament una renúncia a recuperar la identitat lingüística. No hi fa res que la llengua territorial hagi estat i continuï essent bandejada per les institucions de govern. El missatge és que allò català és una andròmina, que fa més nosa que servei. I que el progrés, la modernitat, el futur, només pot ser en francès.

Serés matisa que el parlar d'en Toni era «una barreja de riure, d'espant, de por fins i tot». El saidinenc ens ve a dir metafòricament que aquell qui sent dolor i s'angoixa, a més té enormes dificultats per a expressar-se. I és que, arran de certes crueltats, se't trenca la veu, no saps com descriure la barbaritat per fer-la creïble, ni com mobilitzar l'entorn. La passivitat dels qui suposadament hi toquen, mentre l'euga és apallissada, també vindria a ser una renúncia: la de recuperar la dignitat lingüística. Els veïns presents en l'episodi semblen empeltats d'una modernitat que encara fa més riure, la castellano-espanyola.

Quin és l'animal que camina sense caminar?, diu l'endevinalla. La serp, l'animal que s'ha de matar. ♦

PLAERS D'AMETLLA

Trias Galetes - Biscuits SA

Ctra. de Sils, 36
17430 Santa Coloma de Farners
Tel. 972 84 12 13

www.trias.cat